VIDUS 19-1-45

රෙදිපිළි පිටරට පැටවූ අපේ මුතුන්මිත්තෝ

ශ්‍රී ලංකා ජාතික කෞතුකාගාර අධ්‍යක්ෂ,

සිරිනිමල් ලක්දුසිංහ මහතා

සමග සාකච්ඡා කළේ

අමල් උඩවත්ත

ශ්‍රී ලාංකීය ජනතාව අතීතයේදී විවිධ තාක්ෂණික දැනුම් සම්භාරයකට හිමිකම් කියූ බව ඉතිහාසය පිළිබඳ සොයන්නෙකුට පැහැදිලිවම පෙනේ. අපේ ඉතිහාසයේ වංශ කථාව ඇරඹෙන්නේ ක්‍රි.පූ. 6 වන සියවසේ දී සිදුවූ විජය කුමරු ලක්දිවට පැමිණීමත් සමගය. කුවේනිය විජය කුමරුට හමුවන විට කපු කටිමින් සිටිබව මෙරට ඉතිහාසය ග්‍රන්ථාරූඪව ඇති මූලාශ්‍රයක් වන මහා වංශයේ දැක්වෙයි. එසේ නම් ඉතා ඈත යුගයක සිට අප රටේ කපු නූලෙන් රෙදි විවීම ආරම්භවී තිබෙන්නට ඇත. දුටුගැමුණු රජුගේ අවසන් මොහොතේ ඔහු විසින් කරවූ රුවන්වැලි සෑයේ වැඩ අවසන් වූ බව පෙන්වීමට එම සෑයේ උඩ කොටස දුටුගැමුණු රජුගේ සොහොයුරු සද්ධාතිස්ස රජතුමා (ක්‍රි.පූ. 137-119) සුදු රෙදි වලින් ආවරණය කරවූ බවද මහා වංශයේ සඳහන් වෙයි. මෙය ක්‍රි.පූ. 137 පෙර අප රටේ පේෂ කර්මාන්තය තිබුණු බවට පැහැදිලි සාක්ෂියකි. ක්‍රි.පූ. 5 වන සියවසේදී ලක්දිවට පැමිණි පාහියන් නම් චීන භික්ෂුව අනුරාධපුර නගරයේ දන්තධාතූන් වහන්සේ වඩම්මන මග දෙපස චිත්‍ර වලින් අලංකාර කර තිබුණු බව දැක ඇත. මෙසේ චිත්‍ර අඳින්නට ඇත්තේ රෙදි භාවිතා කරමින් බවටද සිතිය හැක.

ඉන්දියාවේ "භාරුකච්ච" වරායට ලංකාවෙන් රෙදිපිළි ගෙනගිය වෙළෙන්දෙකු ගැන "තීර්ථ කල්ප" යන ග්‍රන්ථයේ සඳහන් වෙයි. මිහිරකුල රජුගේ රාජ්‍ය කාලයේ ශ්‍රී ලංකාවෙන් එරටට කපු රෙදි යැවූ බවට 12 සියවස මැද භාගයට අයත් "රාජ තරංගනී" නම් වංශ කථාවේ සඳහන් වෙයි. පළවෙනි භුවනෙකබා රජු (ක්‍රි.ව. 1272-1284) මිසර සුල්තාන්ට යැවූ සංදේශයක තමාට මුතුමැණික් වැනි භාණ්ඩ වලට අමතරව "මස්ලින් රෙදි" හා "කුරුඳු" ද සැපයිය හැකි බව සඳහන් කර ඇත. මෙම තොරතුරු වලට අමතරව ක්‍රි.ව. 1 හා 2 යන සියවස්වල ඉන්දියාවේ "කාවේරි පටුනට" ලංකාවෙන් රෙදිපිළි ගෙනගිය වෙළෙන්දෙකු ගැන "පත්තිතිප්පලය" නම් ග්‍රන්ථයේ සඳහන් වෙයි. මෙවැනි ආදි යුගවලට අමතරව මහනුවර කුරුණෑගල වැනි යුග වලට අයත් විවිධ කොඩි මගින්ද ශ්‍රී ලංකාවේ රෙදිපිළි කර්මාන්තය පිළිබඳව වූ තාක්ෂණය පැහැදිලි කරයි. ශ්‍රී ලංකාවේ ලියන ලද සිංහල ගද්‍ය ග්‍රන්ථයක් වූ "උම්මග්ග ජාතකය" සඳහන් කරන්නේ කපුහේනක් පිළිබඳ රසවත් සිද්ධියකි. එහි කපුහේනක් වගා කළ ස්ත්‍රියක් ගැන සඳහන් වෙයි.

පේශකාරයෝ

ශ්‍රී ලංකාවේ පේශකාරයින් දෙවර්ගයක් විසූ බව සඳහන් වෙයි. ඉන් පළමු වැන්නන්ට දකුණු ඉන්දියාවෙන් පැමිණි "සලාගමයන්" සහ "බෙරවාදකයෝ" අයත්වූහ. මෙම බෙරවාදකයෝ දේශීය පේශකාරයෝ වූහ. දෙවැන්නට අයත් වූවෝ බෙරවැයීමත්, නැකත් ශාස්ත්‍රකීමත් කළෝය. මොවුහු බෙර වැයීමෙන් පසුවත්, නැකැත් ශාස්ත්‍ර කීමෙන් පසුවත් ලැබෙන අමතර කාලයේදී රෙදි විවීම කළෝය.

සලාගමයන්ගේ ඉතිහාසය මෙසේය. රෙදි විවීමේ කලාව අගය කළ දඹදෙනියේ විසූ තුන්වැනි විජයබාහු රජතුමා "පතිවීරා ලෙබ්බේ" නම් මුස්ලිම් මිතිසෙකු අත පඩුරු පාක්කුඩම් හා සත්තස් ඇතිව ඉන්දියාවට යවා

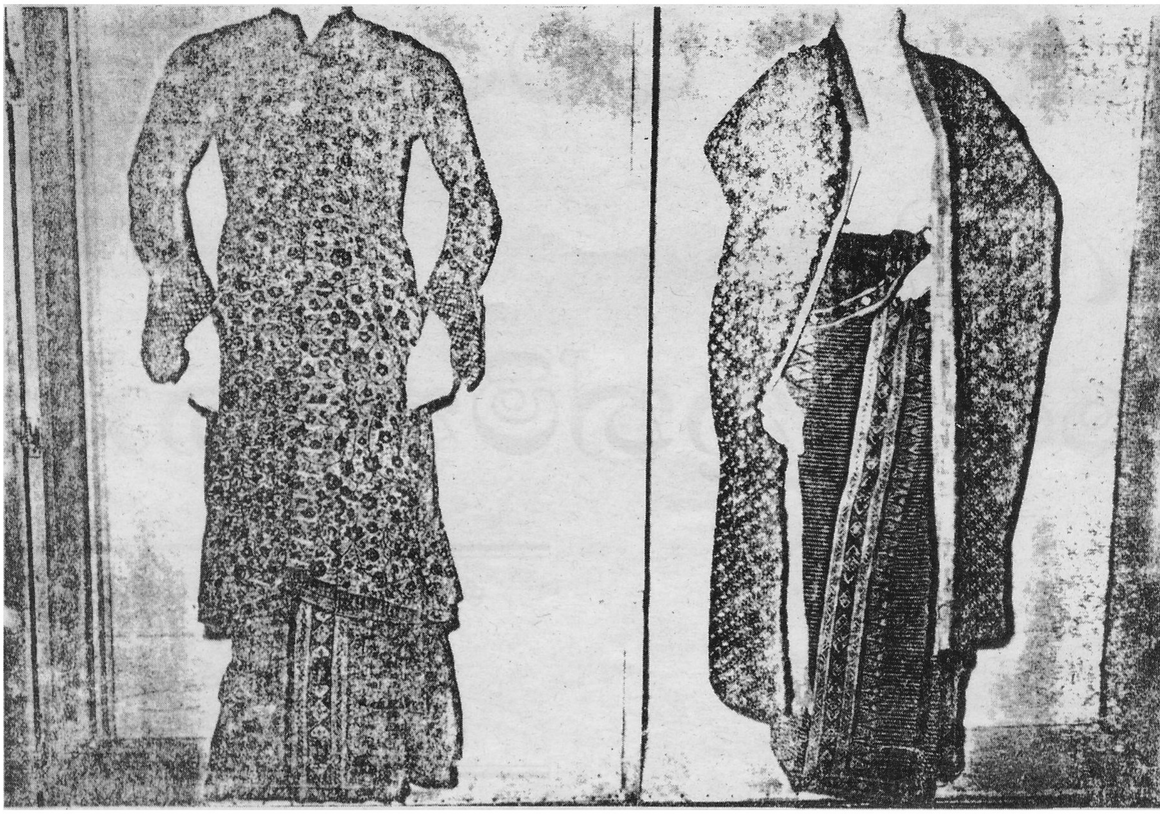

නුවරයුගයේදී ස්ත්‍රීන් හා පුරුෂයන් අඳිනලද ඇඳුම් කට්ටල දෙකකි.
වම් පසින් ඇත්තේ මුදලිවරු ඇඳි කබායකි.
දකුණු පසින් ඇත්තේ ස්ත්‍රීන් විසින් උඩුකය ආවරණය කළ ලන්සෝලුවකි.

පේශකර්මාන්තයේ නිපුණ අය මෙරටට ගෙන්වා ගත්තේය. පතිවීරා ලෙබ්බේ විසින් රජුගේ අණට අනුව පේශකාර ඇදුරන් අට දෙනෙක් මෙරටට ගෙන එන ලදී. රජතුමා ඔවුන්ට ගම්බිම්, තාන්න මාන්න පමණක් නොව භාර්යාවන් පවා ලබාදී ලංකාවේ පදිංචි කරවා ගත්තේය. පසුව ඔවුන්ගෙන් පැවත එන්නෝ උඩරට රජුන්ගේ අප්‍රසාදයට ලක්වී නිරිතදිග වෙරළේ පදිංචියට ගියෝය. පසුව ඔවුන් රජුගේ අවශ්‍යතාවට අනුව කුරුඳු වගා කිරීමටත් වගා කළ කුරුඳු තැලීමටත් පුරුදු වූහ. පසුව මොවුන් අප රටේ කුරුඳු තලන්නන් බවට පත්වූහ. ලන්දේසීන් හා පෘතුගීසීන්ද ඔවුන්ව එම කාර්යයන් කරවා ගැනීමට යොදවා ඇත.

දේශීය පේශකාරයින් වූ බෙරවායින් වාම් නූලින් කපු රෙදි එකල උඩරට ගම්වල වියා ඇත. පසු කලෙක උඩරට පුරාම කපු නූල් කැට රෙදි විවීම, ඉමහත් ප්‍රසිද්ධියක් ඉසිලීය. එහෙත් අද දේශීය කපු රෙදි විවීම කරනු ලබන්නේ උඩ දුම්බර තලගුණේ නම් ගම් පියසේ පමණි. මෑත අතීතයේදී බලංගොඩ අසල ගම් පෙදෙසකද කපු රෙදි වියා ඇත. එකල වියන ලද පෙරදිග සළුපිළි කපා මසා සාද තිබී නැත. එහෙත් අවශ්‍ය පරිදි සම්පූර්ණ දිග රෙදිකඩක් ලෙසින් අලුවේ මසා ගෙන ඇත. මේ අනුව වියන ලද රෙදි විවිධ ප්‍රමාණයන්ගෙන් හා හැඩයන්ගෙන් යුක්ත විය. මේ නිසා වියුරෙදි විවිධ වර්ග වලට බෙදන ලදී. අත්පිස්නා හා තුවා (ඉඳුල්කඩ) පිරිමින් විසින් අඳිනලද රෙදි (තුප්පොට්ටිය) ගැහැණුන් අඳින රෙදි (පාද හේල) පිරිමින් දියට අඳින රෙදි (දිය කච්චිය) ලේන්සු හා සාළු (ලේන්සු උරමාල) පටි, පැදුරු හා ඇඳ රෙදි (ඇතිරිලි) බුමුතුරුණු (පරමදන) කත්වල ගෙනයන වලං වැසුම් (ගහෝනි) සිවුරු හැට්ට, තොප්පි, කොට්ට උර සහ බුලත් පයි(බුලත් දමන උරය) යනුවෙන් හඳුන්වා ඇත. වාම් රෙදිවල දිග වඩුරියන් වලින් හා පළල වියතකින් මනින ලදී.

මෙකල ඉතා දුර්ලභ කෞතුක වස්තු බවට පත්ව ඇතත්, මහනුවර සමයේදී බෙහෙවින් ප්‍රචලිතව පැවති රෙදිපිළි භාණ්ඩ කීපය අතුරින් කැප්පොට්ටියද වැදගත් තැනක් ගනී. මැදින් හොඳින් සන්ධිවූ කැබලි දෙකකින් යුත් අටරියනක් හෝ නවරියනක් පමණ දිගින් වූ රෙද්දකි. තන් රෙද්ද පාදය නමින් හැඳින්වීය. දිගින් වියත් හතරේ සිට වියත් හය දක්වා විය. රෙද්දේ පළල රෙද්ද හිමියාගේ කුලය අනුව තීරණය විය. කුලහීනයන්ට ඇඳීමට අවසර තිබුණේ පටු රෙදි පමණි. කුලීන හෙවත් කුලයෙන් උසස් කාන්තාවන් ඇඳි ඔහොරිය හෝ රෙද්ද හා චෝලිය වෙනුවට කුලහීන කාන්තාවන් කෙටි රෙදි කැබලි දෙකක් ඇන්දේය. ඉන් එකක් ඉනවටා දැවටූ අතර අනෙක උරහිස වටා දමන ලදී.

දිය කච්චිය

මෙහි ඉදිරිපසින් එල්ලෙන ලොකු පෙර වැස්මක් හා පසු පසින් පටු රෙදි පටියක් ද තිබිණි. මෙය ඉනවටා බැඳීමට ආධාර විය. විසිතුරු වැඩ දමා තිබුණේ නැත. ගැමියා මෙය අමුඩය යනුවෙන් හැඳින්වීය. පැරණි උඩරැටියන්ගේ ද යට ඇඳුම වූයේද මෙයයි. නාන ඇඳුමද මෙය විය. දිවීමේදීත් දිය කච්චිය ප්‍රයෝජනවත් විය. එකල සෑම තරාතිරමකම අය දිය කච්චිය ඇඳ ඇත. දිය කච්චියක් දිගින් අඩි **5** ක් හෝ **6** ක් පමණ විය. පෙර වැස්මේ දිග අඩි 1 1/2×2 ක් පමණ විය. සීනුවක හැඩයට සමානවූ හැඩයක් ඇති "ගහෝනිය" රජුට හෝ විහාරයට ගෙන යන ආහාර බඳුන් හෝ මලු මෙන්ම පුද පඩුරු වැසීමට යොදගත් රෙදිකඩයි. "දෙගල් දෙරුව විහාරයේ" බිතුසිතුවමක, කඳක්ද, ගහෝනි ජෝඩුවක්ද දක්නට ඇත.

සෝමන

විවිධ තරාතිරමේ සෝමන තිබුණි. රජවරුන් ඇඳි සෝමන රාජ සෝමන නම් විය. මුදලි වරුන් ඇඳි සෝමන මුදලි සෝමන විය. "විදනේ සෝමන" යනු විදනේ වරුන් ඇඳි සෝමනය. ආරච්චිවරුන් ඇඳි ඇත්තේ "ආරච්චි සෝමනය" ගොවියන් විසින් ඇඳි සෝමන, "ගොවි සෝමන" යනුවෙන් හඳුන්වනු ලැබීය. මේ අයුරින් එකල සමාජයේ විවිධ තනතුරු දැරූ පුද්ගලයින්ගේ තරාතිරම් අනුව ඔවුන් විසින් ඇඳි සෝමනද වෙනස් වූ බව පෙනේ. සෝමන වලට යෙදූ රටාවන්ද, ඒ ඒ තරාතිරම් වලට අනුව වෙනස් විය. විවිධ අවස්ථා හා උත්සවයන්හි ඇඳි සෝමනද එකිනෙකට වෙනස් විය. එහෙත් ආගමික උත්සව වලදී සෝමන ඇන්දේ නැත. දැනට ප්‍රදර්ශනයේ තබා ඇති විශාලම සෝමනයේ ප්‍රමාණය දිගින් අඩි **26** අඟල් **4** හා පළලින් අඩි **4** ක් පමණ වෙයි. මෙහි ඇති එක් විශේෂත්වයක් වන්නේ මේ සියළුම සෝමන වල වර්ණය කිසිදු අයුරකින් දුර්වර්ණ වී වෙනස් නොවීමයි.

> ***රෙදි විවීමේ කලාව අගය කළ දඹදෙණියේ විසූ තුන්වැනි විජයබාහු රජතුමා "පතිමීරා ලෙබ්බේ" නම් මුස්ලිම් මිනිසෙකු පඩුරු පාක්කුඩම් හා සත්තස් ඇතිව ඉන්දියාවට යවා පේෂ කර්මාන්තයේ නිපුණ අය අට දෙනෙක් මෙරටට ගෙන්වා තාත්ත මාත්ත මෙන්ම භාර්යාවන්ද ලබාදී ශ්‍රී ලංකාවේ පදිංචිකරවා ගත්තේය.***

මෙම සෝමන වලට යෙදූ රටා හා මෝස්තර අතර මල්, හංසයින්, රාජාලියන්, ගිරවුන් වැනි සතුන් හැරුණු කොට මල් ගෙඩි හා කොළ වලින්ද අලංකාර විය. මේ රටා සඳහා බොහෝ විට නිල්, කහ සහ දම් වැනි වර්ණ යොද ගෙන ඇත. මේ සෑම රටාවක්ම ඉරි වලින් වෙන්වී තිබීම තවත් විශේෂ ලක්ෂණයකි. "පනාව", "ලනුව", "ඩීට", "රෝස මල", "ගල් බිංදුව" හා "හරස් පෙති මල" වැනි මෝස්තර රටාව සෝමන විසිතුරු කිරීමට යොද ගෙන ඇත.

වාම් රෙදි

මෙම රෙදි බොහෝ විට රියන් **28** ක් හෝ **30** ක් පමණ දිග විය. අවමංගල්‍යයන්හිදී තිර වශයෙන් යොද ගනු ලැබුවේ, මෙම රෙදි වර්ගයයි. බුලත්පයි සෑදීම සඳහා වාම්රෙදි භාවිතා කර ඇත. මේ සෑම රෙද්දක්ම තනි සුදු පැහැයෙන් යුක්ත විය. පච්ච, පාට හැරුණු කොට විසිතුරු ලෙස වියන ලද රෙදිවල දක්නට ලැබුණේ රතු සුදු සහ නිල් යන පාට තුනක් පමණි. අද වන විට තලගුණේ ප්‍රදේශයේ වැඩි වශයෙන් වියන්නේ ඇතිරිලිය. මෙසේ වියන ලද ඉතා විශාල ඇතිරිල්ලක් රියන් **4 1/2 × 2** (අඩි **11 × 5**) පමණ විය. අඩි **6 × 3 1/2** ප්‍රමාණයේ හෝ ඊට කුඩා ඇතිරිලිද වැඩි පුර භාවිතා විය. ඇතිරිල්ල, ඊරට්ටුව යන නමින්ද හඳුන්වා ඇත.

අලුව

රෙදි වියන යන්ත්‍රය හැඳින්වූයේ "අලුව" යන නමිනි. අප රටේ තිබෙන අලුවන් හා වියමන් ක්‍රමත්, ඉන්දියාවේ හා බුරුමයේ ඇති අලුත් හා වියමන් ක්‍රමත් සමානය. අලුව සවිකර තිබුණේ එළිමහන් මඩුවකය. මෙය "අල්ගේ" යනුවෙන් හැඳින්විය. මෙම මඩුව රෙදි වියන්නාගේ නිවසේ පිට බරාඳය (පිල) හා සම්බන්ධව සාද තිබුණේය. මෙසේ කාමරයක රෙදි විවීමට අවශ්‍ය ද්‍රව්‍ය සහ මෙවලම් ගබඩා කර තිබුණි.

වාම් රෙදි විවීමේදී නූල් හැදේ. නූල් එකක් හැර එකක් අලුවැල් මගින් වෙන් කරන විට තඩාව එහා මෙහා යැවෙයි. (අලුවැල යන්ත්‍රයේ වැදගත් කොටසය) අලුවැල්, පොල් කටු, පා මැඩුම් මගින් මාරු කරනු ලැබීය. පා මැඩුම, අලුව යට පිහිටි අල්වලට එල්ලී වැටුණි. රෙදි වියන්නාගේ පා අල්වලේ දී ඉහළ පහළ යයි. තරාදි දඬු වැනි පටු ලී කෝටුවල (අලුකම් පහ) අලුවැල බැඳ තිබේ. මෙම ලී දඬු ඒවායේ මැදින් වහලේ ඉහළ බාල්කයේ එල්ලා තිබුණි. හරස් නූල් සුදුසු තැනට යවන්නේ අලුවැල් මෙන් ඉහළ බාල්කයේ එල්ලා ඇති රොඩු ලැල්ල හෙවත් පනා රවුම මගිනි. රොඩු ලැල්ල කොටස් තුනකි. ඒවා රෙදි වියන්නා අල්ලා ගන්නා පෝරුවත හෙවත් උඩ කැබෙල්ල, යටි කැබෙල්ල හෙවත් යටිනන් ගල්ලැල්ල සහ දත් හෙවත් අලු කරල් යනුවෙන් බෙද තිබුණි. තුනී වේවැල් කැබලි වලින් අලු කරල් සාද තිබුණි.

මෝස්තර

මෝස්තර සැබවින්ම සමමිතික ජ්‍යාමිතික නිර්මාණයෝ වෙති. මෙම මෝස්තර අතර, පන්නන් කුර, හීන් රටාව, මහ රටාව, ගල් පියුම, දෙඹ මල, බෝපත, අට පොට ලනුව යන නම් වලින් හැඳින්වීය. තලගුණේ ප්‍රදේශයේ වියනු ලබන ඇතිරිලිවල ඇති මෝස්තර කීපයක නම් පහත දැක්වේ. මෙම මෝස්තර මල් පෙත්ත, හීන් මල් පෙත්ත, මහ මල් පෙත්ත, අටපෙති මල, පරමල, දැතිමල, කතුර මල, පැහෙන මල් පෙත්ත, හාලි දහය, හීන් නැගි දහය, දෙපොට ලණුව, වළලු ලණුව, දිය රැලල බෝකොළ, ඉරි තොණ්ඩු යනුවෙන් හඳුන්වයි. අතින් මෝස්තර යොදන අවස්ථාද ඇත. මේවා

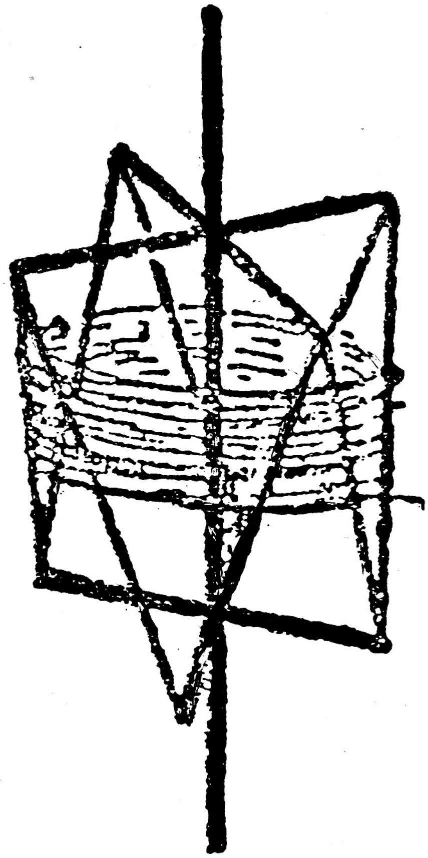

කපු නූල් එතීමට ගත්තා රෝදය

(මඩාව)

අතේ වැඩ යනුවෙන් හඳුන්වයි. අතේ වැඩ වලට කුරුල්ලන්, නයින්, බෝකොළ හා ලොකු මල් වැනි මෝස්තර අයත් වෙයි.

නූල් සෑදීම

එකල උඩරට හේන්වල කපු වගා කරන ලදි. උඩරට පෙදෙස් වල සිට අනුරාධපුරය දක්වාද අනෙකුත් සෑම පෙදෙසකම ද කපු නූල් ප්‍රධාන වෙළඳ ද්‍රව්‍යයක් විය. හේනේදී කපු කැටුවේ නැත. හේනෙන් නෙලා ගත්තා කපු නිවෙස් වල මිදුලේ දමා වේලා ශුද්ධ කෙරිණි. කපු කපන යන්ත්‍රයක පොලු අතරින් කපු පුළුන් යැවීමෙන් ඇට ශුද්ධ කෙරිණි. අනතුරුව දුන්නකින් (තලන පොල්ල) තැලීමෙන් පසු පොලා රෝල් කිරීමෙන් කැටීමට සුදුසු වැටි සාදන ලදී.

කපු කටින ලද්දේ ගැහැණුන් විසිනි. ගැහැණුන් බොහෝ දෙනෙකු රැස්වී නූල් කැටීම සාමාන්‍ය සිරිත විය. ගී ගයමින් ගැහැණුන් නූල් කැටුවේය. ගයන ගී තෝරා ගැණුනේ වෙස්සන්තර, මඝමාන හා විදුර යන ජාතක කථා වලිනි. මෙසේ සැහැල්ලුවෙන් කටින ලද නූල් ගැහැණුන් විසින් දඟහැර "හුලුදැව" නමින් හැඳින්වූ උණපතුරු වලින් සෑදූ රෝදයකට ඔතනු ලබයි. එතැනින් "මඩාව" යනුවෙන් හැඳින්වූ උණපතුරු වලින් හා නූල් වලින් සෑදූ විශාල රෝදයකට ඔතයි. පසුව "හරස්සල" යනුවෙන් හැඳින්වූ දික් නූල් කුරකට ඔතයි. නූල් දික් නූල් කුරුවලට ඔතන්නේ එතුම් රෝදය හෙවත් "හරස්සල් අඹරන යන්ත්‍රය" මගිනි. අති විශේෂ පිංකමක් ලෙසට සැලකෙන වස් පිංකමේදී සංඝයා වහන්සේට පූජා කරන කඨින සිවුර එක් දිනක් තුළ නූල්කැට රෙදි වියා සිවුරු සැදීම කර ඇත. මෙම පුන්‍ය කටයුත්තට රජවරු, අමාත්‍යවරු, සමග සාමාන්‍ය වැසියාද සහභාගිවී ඇත.

මෙසේ එකල ඉතා දියුණු තාක්ෂණයකට අනුව කෙරුණු රෙදිපිළි කර්මාන්තය පිරිහුනේ කවර හේතූන් නිසාද යන්න පිළිබඳව සෙවීමේදී අපට පෙනී යන්නේ, ප්‍රධාන වශයෙන් ඉන්දියාවෙන් මෙරටට රෙදිපිළි ගෙන්වීමට පටන් ගැනීම විය හැක. එහෙත් අදත් ඉතාමත් සුළු පිරිසකගේ උත්සාහයෙන් හෝ අපේම යයි කිවහැකි මෙම තාක්ෂණය රඳවා ගැනීමට හැකිවී තිබීම අප ලද වාසනාවක් ලෙස පෙන්වා දිය හැකිය.